

Marmara Üniversitesi
Sağlık Bilimleri Enstitüsü

Program/Öğrenme Çıktısı Hazırlama Rehberi

Prof. Dr. Feyza Arıcıoğlu
Prof. Dr. Hasibe Kadioğlu

18 Şubat 2025

● İÇİNDEKİLER

1. ÖĞRENME

1.1. Bilişsel Alan

1.2. Duyuşsal Alan

1.3. Psikomotor Alan

2. ÖĞRENME ÇIKTISI

3. PROGRAM ÇIKTILARI/KAZANIMLARI (PROGRAM OUTCOMES/KEY LEARNING

OUTCOMES) YAZARKEN DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR

● ÖĞRENME

Öğrenme genellikle deneyimin bir sonucu olarak davranış, bilgi ve düşünme becerilerinde meydana gelen nispeten kalıcı bir değişiktir. Öğrenmenin üç temel alanı vardır. Bunlar; bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlardır.

- ♣ **Bilişsel Alan:** Bilginin ve entelektüel becerilerin kazanılması (**Bilgi**)
- ♣ **Duyuşsal Alan:** İnanç ve fikirlerin bütünleşmesi (**Tutum**)
- ♣ **Psikomotor Alan:** El ve bedensel becerilerin kazanılması (**Beceri**)

Öğrenmenin Boyutları: Bilişsel, Duyuşsal ve Psikomotor Alanlar

Öğrenme; bireyin çevresiyle etkileşimi sonucunda davranışlarında, bilgi birikiminde ve düşünme biçiminde meydana gelen nispeten kalıcı izli bir değişim sürecidir. Bu süreç tek boyutlu değildir; zihinsel süreçlerden duygusal tepkilere, fiziksel becerilerden değer yargılarına kadar geniş bir yelpazeyi kapsar.

Eğitim literatüründe bu değişimler üç ana başlık altında incelenir:

1. Bilişsel Alan (Zihinsel Süreçler)

Bilişsel alan, bilginin zihinde işlenmesi, depolanması ve geri çağırılmasıyla ilgilidir. Bu alan, en basit hatırlama düzeyinden en karmaşık değerlendirme düzeyine kadar ilerler.

- **Neleri Kapsar?** Tanıma, hatırlama, kavrama, uygulama, analiz etme, sentezleme ve eleştirel düşünme.
- **Örnek:** Bir öğrencinin matematik formüllerini ezberlemesi (bilgi), bu formülleri kullanarak bir problemi çözmesi (uygulama) ve farklı çözüm yollarını karşılaştırması (analiz).

2. Duyuşsal Alan (Duygular ve Değerler)

Duyuşsal alan; öğrencinin bir konuya, nesneye veya duruma karşı geliştirdiği tutumlar, ilgi alanları, değer yargıları ve duygusal tepkileriyle ilgilidir. Öğrenmenin en zor ölçülen ama kalıcılığı en yüksek olan kısmıdır.

- **Neleri Kapsar?** Farkında olma, tepki verme, değer verme, kişilik haline getirme ve empati kurma.
- **Örnek:** Bir kişinin çevre kirliliği hakkında bilgi sahibi olmanın ötesinde, çevreyi korumaya yönelik bir sorumluluk hissetmesi ve bu doğrultuda gönüllü faaliyetlere katılması.

3. Psikomotor Alan (Fiziksel Beceriler)

Psikomotor alan, zihin ve kas koordinasyonuna dayalı becerilerin kazanılmasını kapsar.

Bu alan genellikle "yaparak ve yaşayarak" öğrenilen fiziksel eylemleri içerir.

- Neleri Kapsar? Algılama, kılavuzla yapma, mekanikleşme (alışkanlık kazanma) ve yaratıcılık.
- Örnek: Araba sürmek, bir müzik enstrümanı çalmak, mikroskop kullanmak veya bir spor dalında ustalaşmak.

• Özet Karşılaştırma Tablosu

Alan	Temel Odak Noktası	Anahtar Soru
Bilişsel	Zihin / Düşünce	"Ne biliyorum?"
Duyuşsal	Kalp / Duygu	"Neye değer veriyorum?"
Psikomotor	Eller / Hareket	"Ne yapabiliyorum?"

● BİLİŞSEL ALAN

- Anderson ve ark (2001) Bloom'un bilişsel alan taksonomisini revise ederek aşağıdaki şekilde tanımlamıştır:
- Hatırlatma: İlgili bilgiyi uzun süreli bellekten çağırma
- Anlama: Sözlü, yazılı ve görsel iletişim de dahil olmak üzere öğretim mesajlarının anlamını belirleme
- Uygulama: Bilirli bir durumda bir prosedürün uygulanması veya kullanılması
- Analiz: Malzemeyi kendisi oluşturan parçalara ayırmak ve parçaların birbirleriyle ve genel yapı veya amaçla nasıl ilişkili olduğunu tespit etmek
- Değerlendirme: Kritik ve standartlara dayalı yargılarda bulunmak
- Yaratma: Yeni, tutarlı bir bütün oluşturmak veya original bir ürün oluşturmak için öğeleri bir araya getirmek

Bilişsel Alana Yönelik Yazılacak Öğrenme Çıktılarında Kullanılabilecek Fiil Örnekleri

	Hatırlama	Anlama	Uygulama	Analiz etme	Değerlendirme	Yaratma
Gerçek Bilgi	Listeler	Özetler	Sınıflandırır	Talimat verir	Derecelendirir	Birleştirir
Kavramsal Bilgi	Tanımlar	Yorumlar	Deneyimler	Açıklar	Değerlendirir	Planlar
Prosedürel Bilgi	Tablolaştırır	Tahmin eder	Hesaplar	Ayırt eder	Sonuçlandırır	Oluşturur
Üst Bilişsel Bigi	Uygun Kullanır	Uygular	İnşa eder	Başarır	Aksiyon alır	Günceller

Kaynak: <https://www.ucd.ie/t4cms/ucdtla0034.pdf>

● DUYUŞSAL ALAN

Saygı duyma, koruma ve destekleme gibi duygular, tutumlar, takdirler ve değerlerle ilgilidir. Duyuşsal alan beş ana alt kategoriye ayrılmıştır: Alma, yanıt verme, değer verme, organizasyon ve kavramsallaştırma, değere göre karakterizasyon.

Duyuşsal Alana Yönelik Yazılacak Öğrenme Çıktılarında Kullanılabilecek Fiil Örnekleri

Düzy	Özellik	Örnek Fiiller
Alma	Fikirler ve olgular hakkında farkındalığın geliştirilmesi	Sorar, Takip eder, Yanıtlar, Kabul eder, Tercih eder
Tepki Verme	Fikirlere yanıt vererek bağlı kalmak	Tekrarlar, Gerçekleştirir, Raporlar, Seçer, İzler, Keşfeder, Görüntüler
Değer Verme	Belirli fikirlere veya materyallere değer verildiğini görmeye istekli olmak	Savunur, Teklif eder, Münazara eder
Organizasyon ve Kavramsallaştırma	İçselleştirilmiş değerleri uyumlaştırmaya başlamak	Düzenler, Birleştirir, Karşılaştırır, Dengeler
Değere göre Karakterizasyon	İçselleştirilmiş değerlere uygun davranmak	Ayırt eder, Sorgular, Düzeltir, Değiştirir

Kaynak: <https://www.ucd.ie/t4cms/ucdtla0034.pdf>

● PSİKOMOTOR ALAN

Psikomotor alan, öğrencilerin fiziksel olarak yapabilecekleri şeylerle ilgilidir. Psikomotor öğrenme fiziksel becerilerle gösterilir: koordinasyon, el becerisi, manipülasyon, zarafet, güç, hız; hassas alet veya aletlerin kullanımında ince motor becerileri gösteren eylemler veya dans ve jimnastik gibi performanslarda kaba motor becerileri gösteren eylemlerdir.

Psikomotor Alana Yönelik Yazılacak Öğrenme Çıktılarında Kullanılabilecek Fiil Örnekleri

Düzey	Özellik	Örnek Fiiller
Algılama/Gözlemlleme	Bu aşamada öğrenci sadece gözlemler	Gözler, Dinler, Tespit eder
Yardımla Yanıt/Taklit	Öğrenci talimatları takip edebilir ancak talimat verilmesi gerekir	Kopyalar, Tepki verir, Takip eder
Mekanikleşme	Yeterliliğin ve güvenin arttığı bir ara aşamadır	Düzenler, Yönlendirir
Karmaşık Yanıt	Yeterliliğin arttığı ve çok az veya hiç tereddüt etmeden hızlı ve doğru performansın olduğu evredir	Doğru bir şekilde yapar, hızlı bir şekilde yapar
Uyum	Öğrencinin, becerinin ilgili yönlerini rehberlik olmadan birleştirip bütünleştirebilecek bir yeteneği vardır	Yeniden düzenler, değiştirir, Yeniden ayarlar
Yaratma	Öğrenci beceriyi otomatik olarak hakim olmayı içselleştirmiştir	Oluşturur, inşa eder, tasarlar, başlatır, yaratır

Kaynak: <https://www.ucd.ie/t4cms/ucdtla0034.pdf>

● ÖĞRENME ÇIKTISI

Eğitimde çıktı, öğrencilerin öğrenme deneyiminin ürünü veya kanıtıdır. Çıktı genellikle arzu edilen sonuçları ifade eder. Öğrenme çıktıları, öğrenme sürecini tamamlayan öğrencinin öğrenme deneyimi sürecinin sonunda neler bilmesi, anlayacağı ve/veya yapabilmesinin beklendiğinin ifadesidir.

Bir öğrencinin programdan mezun olduğunda kazanmış olması öngörülen ve gereken yetkinlikler program öğrenme çıktılarıdır. Program Öğrenme Çıktıları ile uyumlu olmak koşuluyla her bir ders için ayrı ayrı belirtilir. Dersin sonunda öğrencinin kazanmış olması gereken bilgi, beceri ve tutumları/davranışları ifade eden öğrenme çıktıları ise Ders Öğrenme Çıktılarıdır. Öğrenme çıktıları bilgi, beceri veya tutumlar/davranışlar gözlenebilir ve ölçülebilir şekilde tanımlanır. Öğrenme hedefleri, öğrenme çıktılarının kullanıldığı benzer amaç için yazılabildiğinden ve kullanılabildiğinden, öğrenme çıktıları ve öğrenme hedefleri sıklıkla eş zamanlı olarak kullanılır. Öğrenme çıktıları müfredatın veya akademik programın, ders müfredatının, ders geliştirmenin yanı sıra öğrenmenin değerlendirilmesinin de temelini oluşturur.

● Program Çıktısı ile Ders Öğrenme Çıktısı İlişkisi

Bir programın eğitsel misyonunun nasıl planlandığı ve paydaşlarının gereksinimlerini nasıl karşılayacağını bildiren açık, genel ifadeler programın eğitim amaçlarıdır. Programın nasıl bir mezun profili istediğini ortaya koyar. Programın eğitim amacı ifadesi, mezunun profesyonel yerini belirtir. Program Öğrenme Çıktısı ise öğrencilerin programdan mezun oluncaya kadar kazanmaları gereken bilgi, beceri ve yetkinliklerin tanımıdır. Program Öğrenme Çıktıları belirlenmesi, derslerin, derslerle ilgili öğrenme çıktılarının, öğrenme-öğretme süreçlerinin, değerlendirme sürecinin doğru bir şekilde belirlenmesi için önem taşır.

Marmara Üniversitesinde her programın program çıktıları bulunmakta olup programının içerisinde yer alan dersler program çıktılarına ulaşmaya yönelik olarak tasarlanır. Derslerin öğrenme çıktıları ders izlencelerinde ilgili programın çıktıları ile katkı düzeyi belirtilerek ilişkilendirilir. Dersin öğrenme çıktıları her bir program çıktısına verdiği katkıya göre 1 ile 3 arasında puanlandırılarak (1=zayıf; 2=orta; 3=güçlü) ilişkilendirilir.

Program ve Öğrenme Çıktıları İlişkisi												
	PÇ1	PÇ2	PÇ3	PÇ4	PÇ5	PÇ6	PÇ7	PÇ8	PÇ9	PÇ10	PÇ11	PÇ12
ÖÇ1	1	3	1	2	3	3	3	3	3	1	3	3
ÖÇ2	1	2	2	3	1	1	3	3	3	1	1	1
ÖÇ3	1	3	3	2	2	2	2	3	3	1	1	1
ÖÇ4	1	3	2	3	3	1	1	2	3	2	2	2
ÖÇ5	2	3	3	2	2	2	2	2	2	1	1	1

● Program Çıktıları/Kazanımları Yazarken Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar

- Bir programı başarı ile tamamlayan öğrencilerin gösterebilecekleri, temsil edebilecekleri veya üretebilecekleri bilgi, beceri, tutum ve davranışlardır.
- Bir programın en az 10 en çok 15 Program Çıktısı olmalıdır.
- Program çıktıları TYYÇ ve alana yönelik diğer ulusal/uluslararası kurum ve kuruluşlar tarafından belirlenmiş eğitim çıktıları dikkate alınarak düzenlenmelidir.
- Program çıktıları gerçekçi ve ulaşılabilir nitelikte olmalıdır. Açık, gözlenebilir ve ölçülebilir olarak ifade edilmelidir.
- Bir program çıktısı cümlesinde tek bir fiil bulunmalıdır.

- Program çıktısı cümlesinde kullanılan fiiller somut, gözlemlenebilir ve ölçülebilir fiillerden (Söyler, yapar, gösterir, çözer vs.) seçilmelidir.
- Program çıktıları Türkçe ve İngilizce hazırlanmalıdır. Öğretim dilinin Türkçe veya İngilizce olmadığı durumlarda, program çıktıları ayrıca ilgili öğretim dilinde de hazırlanır.
- Program çıktıları fakültelerde ve yüksekokul/meslek yüksekokullarında Bölüm Kurulu, enstitülerde Anabilim/Ana sanat Dalı Başkanlığı tarafından belirlenir ve birim kurulu tarafından kararlaştırılarak Senatonun onayı ile kesinleşir. Programların doğrudan Bölüm tarafından yürütülmediği veya tek programın yürütüldüğü fakültelerde program kazanımları Fakülte Kurulu tarafından belirlenir.

KAYNAKLAR

- Anderson, L. W., Krathwohl, D. R., Airasian, P. W., Cruikshank, K. A., Mayer, R. E., Pintrich, P. R., Raths, J., & Wittrock, M. C. (Eds.). (2001). A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives. New York: Longman.
- Gogus, A. (2012). Bloom's Taxonomy of Learning Objectives. In: Seel, N.M. (eds) Encyclopedia of the Sciences of Learning. Springer, Boston, MA. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-1428-6_141
- Gogus, A. (2012). Outcomes of Learning. In: Seel, N.M. (eds) Encyclopedia of the Sciences of Learning. Springer, Boston, MA. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-1428-6_145
- O'Neill, G., Murphy, F. (2010). Guide to Taxonomies of Learning. <https://www.ucd.ie/t4cms/ucdtla0034.pdf>